

POSTANOWIENIE

21 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Wesołowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 21 lutego 2024 r. w Warszawie
zażalenia Muzeum w Ł.

na wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi

z 20 lutego 2023 r., I ACa 724/22,

w sprawie z powództwa Muzeum w Ł.

przeciwko P. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

o zapłatę,

**uchyla zaskarżony wyrok, pozostawiając rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu
kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

W związku z zażaleniem powoda Muzeum w Ł. na wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 20 lutego 2023 r. uchylający wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z 21 lutego 2022 r. i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania, w którym skarżąca zarzuciła naruszenie prawa procesowego, tj.:

- art. 386 § 4 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie ze względu na uznanie, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Zażalenie jest zasadne.

Zgodnie z art. 386 § 4 k.p.c., z zastrzeżeniem sytuacji określonych w art. 386 § 2 i 3 k.p.c., sąd może uchylić zaskarżony apelacją wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Zdaniem Sądu Apelacyjnego w sprawie doszło do nierozpoznania istoty sprawy przez Sąd pierwszej instancji.

W sytuacji, w której sąd drugiej instancji uchyła wyrok wydany przez sąd pierwszej instancji ze względu na nierozpoznanie istoty sprawy, Sąd Najwyższy, rozpoznając zażalenie złożone na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c., bada, czy sąd drugiej instancji prawidłowo zastosował art. 386 § 4 k.p.c., tj. czy okoliczności sprawy, przy uwzględnieniu merytorycznego stanowiska sądu drugiej instancji, mieszczą się w kręgu sytuacji odpowiadających nierozpoznaniu istoty sprawy. Poza zakresem oceny pozostaje natomiast prawidłowość stanowiska co do *meritum* wyrażonego przez sąd drugiej instancji (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013, nr 3, poz. 41, z 28 listopada 2012 r., III CZ 77/12, OSNC 2013, nr 4, poz. 54 i z 17 stycznia 2013 r., III CZ 2/13, postanowienie Sądu Najwyższego z 9 września 2021 r., I CZ 56/21).

W świetle ugruntowanego orzecznictwa, do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wtedy, gdy sąd pierwszej instancji nie zbada materialnej podstawy żądania, wychodząc z błędnego założenia, że istnieje przeszkoda unicestwiająca roszczenie albo wykluczająca jego skuteczne dochodzenie (por. wyroki Sądu Najwyższego z 9 stycznia 1936 r., C 1839/36, Zb. Orz. 1936, poz. 315 i z 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 22 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2013 r., IV CZ 170/12, z 14 lutego 2013 r., II CZ 188/12, z 3 lutego 2017 r., II CZ 146/17 i z 13 października 2017 r., I CZ 90/17). Ponadto nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. oznacza nierozstrzygnięcie o żądaniu pozwu, czyli niezafatwienie przedmiotu sporu, całkowite zaniechanie wyjaśnienia istoty sprawy lub treści spornego stosunku prawnego.

Wszelkie inne wadliwości rozstrzygnięcia, dotyczące naruszeń prawa materialnego, czy procesowego (poza nieważnością postępowania

i nieprzeprowadzeniem postępowania dowodowego w całości), nie uzasadniają wydania wyroku kasatoryjnego. Uchybienia prawu materialnemu, a także procesowemu, jeśli zostały podniesione w apelacji i zostały ocenione jako uzasadnione, powinny być w systemie apelacji pełnej załatwione bezpośrednio w postępowaniu apelacyjnym. Odmienna ocena prawna, nawet jeśli łączy się z potrzebą poczynienia uzupełniających ustaleń, nie upoważnia do przypisania sądowi pierwszej instancji nierozpoznania istoty sprawy, a dowodzi jedynie, że istota sprawy została rozpoznana nieprawidłowo. Także chaotyczności uzasadnienia Sądu pierwszej instancji, nie należy do zakresu pojęciowego nierozpoznania istoty sprawy przewidzianego w art. 386 § 4 k.p.c.

Sąd Okręgowy nie sporządził pisemnego uzasadnienia wyroku, lecz wygłosił uzasadnienie bezpośrednio po odczytaniu sentencji, po czym nagranie z wygłoszenia zostało poddane transkrypcji. Jest to dopuszczona przez prawo forma sporządzenia uzasadnienia, równorzędna z formą pisemną. Należy z niej jednak korzystać świadomie i z pewną powściągliwością. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 25 sierpnia 2022 r., III USKP 137/21). Wygłoszone uzasadnienie wyroku sądu powinno zawierać: 1) wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, obejmującej ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej; 2) wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Przenosząc rozważania na grunt niniejszej sprawy, nie można odmówić racji Sądowi Apelacyjnemu, gdy zarzuca Sądowi pierwszej instancji chaotyczność w wygłoszonym uzasadnieniu, w tym w szczególności w zakresie ustaleń faktycznych oraz ocenie materiału dowodowego (podstawy faktycznej rozstrzygnięcia). Uzasadnienie zaskarżonego wyroku pomimo niedoskonałości, na które wskazał Sąd odwoławczy, spełnia jednak opisane wymagania dotyczące koniecznych elementów konstrukcyjnych tego rodzaju uzasadnienia. Zawiera bowiem podstawę faktyczną rozstrzygnięcia, obejmującą ustalenie faktów, które Sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej.

Natomiast niedostatki w tym względzie nie mogły być w okolicznościach sprawy kwalifikowane jako nierozpoznanie istoty sprawy. Sąd pierwszej instancji uwzględniając w całości powództwo niewątpliwie rozstrzygnął o żądaniu pozwu, którego przedmiotem była zapłata tytułem kary umownej za 47 dni zwłoki w zakończeniu inwestycji rozbudowy i przebudowy budynku J należącego do Muzeum w Ł.. Ustalony przez niego - w oparciu o zeznania świadków oraz dokumenty zgromadzone w aktach sprawy (faktury, umowy, protokoły narad, dziennik budowy, opinie biegłych) - stan faktyczny wypełnia wymogi powołanej podstawy.

O nierozpoznanie istoty sprawy nie może także świadczyć wskazane przez Sąd Apelacyjny pominięcie przy ocenie dowodów przez Sąd pierwszej instancji, środków dowodowych, które uprzednio Sąd ten przeprowadził w postaci zeznań kilkunastu świadków i opinii trzech biegłych, i oparcie się na dokumentach, tj. protokołach narad technicznych (określając je mianem notatek), wpisach do dziennika budowy i na pismach, które wymieniały strony w toku postępowania, który to materiał dowodowy był w ocenie Sądu Apelacyjnego co najmniej mocno niekompletny. Wydania wyroku kasatoryjnego nie usprawiedliwia odmienna ocena przez Sąd Apelacyjny dowodów w postaci dokumentów, które Sąd Okręgowy wysoko ocenił, podkreślając że sporządzane były na bieżąco, zawierały zgodne oświadczenia trzech stron, a zatem mają istotną moc dowodową. Uznanie, że Sąd pierwszej instancji nieprawidłowo ustalił podstawę faktyczną rozstrzygnięcia może być co najwyżej kwalifikowane jako nieprawidłowe rozpoznanie istoty sprawy, a nie jej nierozpoznanie w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. W okolicznościach przedmiotowej sprawy nie sposób zatem przyjąć za Sądem Apelacyjnym, że miała miejsce powołana przez ten Sąd przyczyna kasatoryjna.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

[SOP]

[ms]

